

פחד דוד

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלובן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלובן רבי חיים פינטו זיע"א

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

הדלקת נרות 17:49 | 18:04 | 17:55 | 18:07

מוצאי השבת 19:00 | 19:02 | 19:01 | 19:03

רבינו תם 19:41 | 19:38 | 19:39 | 19:41

המולד: יום שבת קודש שעה 15:40 וארבע חלקים ראש חודש תשרי - ראש השנה: יום שני

הילולא דצדיקיא

- כח - רבי יצחק עקריש
- כט - רבי שלמה אמרלין
- א - רבי יהודה עייאש
- ב - רבי דוד רפפורט
- ג - רבי יוסף ויטאל
- ד - רבי אברהם בן יחיאל
- ה - רבי ברוך שלום הלוי אשלג

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל ישלח הודעה: p@hpinto.org.il

משכיל לדוד

מידת הבחירה

האדם לאכול מעץ הדעת ואמר לו שאכילה מעץ זה תזיק לו, אך גם אחרי האיסור נותרה לאדם האפשרות לבחור ולהחליט האם הוא מעוניין לקיים את ציווי ה' או לעבור עליו. אכן זכות הבחירה הנתונה בידי האדם אינה שוללת את האפשרות שהוא יזקק מאותה בחירה ועל כן למרות האפשרות הנתונה בידו לבחור, הקב"ה מזהירו שבחירה בדרך האסורה תמיט עליו אסון.

וכפי שמצאנו, אדם הראשון לא עמד בזה הניסיון ובחר להפר את ציווי ה', והנה למרות שהבחירה היתה נתונה בידו, אך בסופו של דבר הוא ניוזק מכך שלא בחר בדרך טובה ונענשו הוא, חוה אשתו, הנחש וכל הדורות הבאים אחריהם.

הקב"ה מצווה על אדם המגיע לפרקו לשאת אשה מכיון שבכוח האשה הציל את האדם מן החטא. וכן על ידי הנישואין ניתן לקיים מצות פרו ורבו המקיימת ומעמידה את העולם. למעשה בידי האדם נתונה הבחירה האם לקיים את מצות ה' ולשאת אשה או להישאר בודד וערירי כל ימיו. עם זאת, אדם שבחר לא להינשא, הרי שהימנעותו מן הנישואין גרמה לו לגזור על עצמו דין מוות, וזהו כפי האמור בחז"ל שאדם ללא ילדים חשוב כמת. ומדברים אלו אנו למדים שלמרות שמידת הבחירה קיימת בעולם, היא מדודה ומוגבלת היות ואדם יודע את התוצאות של בחירתו וממילא ידיעת התוצאה בכוחה להטות את לב האדם ולגרום לו לבחור בדרך הישר. מידת הבחירה אמנם עדיין עומדת על כנה, אך עם זאת היא מסויגת ומוגבלת בשל הידיעה שבחירה בדרך הטוב - משמעותה בחירה בחיים, ואילו בחירה בדרך הרע - משמעותה אבדון ומוות.

וכפי שמצינו אנשים רעים וחטאים שקנו את עולמם בשעה אחת (עבודה זרה י' ב), וכן מצינו להיפך - אנשים צדיקים ומורמים מעם שבסוף ימיהם יצאו לתרבות רעה והפסידו את כל עולמם, כיוחנן כהן גדול ששימש ככהונה גדולה שמונים שנה ובאחרית ימיו פירש. ורואים אנו עד כמה גדול כוחה של הבחירה שביכולתה להפוך עולמות ולגזור גורלות, והבן.

כמו כן ישנה דעה האומרת שהקב"ה הינו תכלית הטוב וכל מטרתו להיטיב עם בראיו ועל כן בראשית השנה הוא גוזר על האדם רק דברים שהינם בגדר טובה וברכה, אך מכיון שעם ישראל הינם מעל המזל, ביכולתם לשנות את גורלם לכאן ולכאן ועל כן אדם שבמשך השנה בחר לעצוד בדרך הרע, אזי על ידי בחירה זו הוא הטת את גורלו וגרם לעצמו להטות את הגזירות הטובות שנגזרו עליו בראשית השנה לגזירות רעות.

יוצא אם כן שהאדם הינו ישות בעלת יכולת בחירה, אך עם זאת, בחירה זו מוגבלת מטבעה אצל האדם מפני שהוא יודע את התוצאה הנגזרת מאותה בחירה, אשר בסופו של דבר ביכולתה להטות את ליבו של האדם לכאן ולכאן. כמו כן ההמלצה האמורה בתורה "ובחרת בחיים" מעמידה את האדם על כך שעליו לבחור בדרך הטוב על מנת לזכות בחיים.

"העידותי בכס היום את השמים ואת הארץ החיים והמוות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך". (דברים ל, יט)

הקב"ה ברא בעולמו שתי מציאויות, מציאות של חיים ומציאות של מוות, ומתוך שחפץ הקב"ה שבניו יחיו בעולם הזה ובעולם הבא, הוא הורה להם לבחור בחיים כפי הנאמר - "ובחרת בחיים". המושג של בחירה הינו מושג עמוק שלכאורה נראה סותר, מצד אחד הקב"ה נתן לבניו את האפשרות לבחור בין החיים והטוב הברכה והקללה, ומצד שני כל החוקים והסיגים האמורים בתורה לכאורה שוללים מהאדם את זכות הבחירה ומכתביים לו את הדרך אשר בה עליו ללכת.

טרם ניישב קושיה זו עלינו לדעת שהבחירה הינה מציאות קיימת בעולם, העומדת לרשותו של האדם הגם שנראה לכאורה שהבחירה ניטלה ממנו, וראיה לכך מן האמור (תהלים קלה, ד) "כי יעקב בחר לו י-ה" - אותיות בחירה. משמע שלבני יעקב, קיימת ועומדת זכות הבחירה.

ונראה לומר שהאמור בתורה "ובחרת בחיים", זה בגדר מצוה היות ובחירה בחיים היא תוצאה הנגזרת ממעשי האדם, על כן הקב"ה ממליץ לבניו ללכת בדרך הטוב על מנת שיזכו לרשת את החיים בעולם הזה ובעולם הבא, אך עדין זה לא סותר את יכולת הבחירה של האדם. ולמשל למרות הציווי הנאמר בתורה לשמור את השבת, יש לו לאדם את האפשרות להחליט בינו לבין עצמו האם ברצונו לשמור את השבת אם לאו, אך אין זה אומר שבחירתו תוביל אותו בסופו של דבר אל המקום הנכון.

וכדי לבאר את העניין נמשיל משל על אדם המהלך ביער ולפניו שני שבילים המוליכים אל הארמון, שביל אחד סלול וחלק המוביל אל מקום הדובים ומשם אל הארמון, ואילו השביל השני זרוע באבנים ומהמורות ובסופו הארמון. בידי האדם קיימת היכולת לבחור באיזה שביל ברצונו ללכת ואף אחד לא יכפה עליו ללכת בשביל שבייב אותו לארמון, אך עם זאת אין זה אומר שהבחירה הנתונה בידו תוביל אותו אל החיים, שהרי אם יצעד בשביל המוביל דרך הדובים קרוב לוודאי שהוא לא יזכה להישאר בחיים.

וכגון זה ישנן בתורה מצוות עשה ומצוות לא תעשה שהנוהר לקיימן ולהימנע מן האסורות שבהן סופו לרשת חיי עולם וברכה, אך למרות כן בידי האדם נתונה הבחירה האם אכן לשמור את המצוות או להימנע מהן, אך עליו לדעת שלמרות שהבחירה נתונה בידו, יש מחיר לאותה בחירה אשר בכוחה להוביל אותו בסופו של דבר לטוב או למוטב. ומכיון שהקב"ה אוהב את בניו וחפץ בטובתם, על כן הוא מעניק להם מצוה "ובחרת בחיים", כדי שבסופו של דבר ייטיב עם עצמו.

מצינו אצל אדם הראשון שהקב"ה בראו ביום השישי והניחו בגן עדן, הקב"ה העמיד את כל הגן לרשותו של האדם ונתן לו את האפשרות ליהנות מכל עצי המאכל הנמצאים בו מלבד עץ הדעת. למעשה הקב"ה אסר על

במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפנקסו של מו"ר
הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

הגורל שנתהפך ברגע

המעשה הבא ארע בתקופה בה התגוררתי בארץ ישראל. באחת הפעמים בהן שהיתי בפריז לצורך זיכוי הרבים, התקבלתי בחום רב ובכבוד גדול אצל בעל הבית שארח אותי ודאג לכל צרכי עד לפרט הקטן ביותר.

בערב שלפני טיפתי בחזרה לארץ הקודש ראיתי על פניו שהוא עצוב, והבנתי שדבר מה מציק לו. כששאלתי אותו לפרש הדבר השיב לי היהודי שאירעו נפילות שערים בבורסה וכתוצאה מכך נגרמו לו הפסדים עצומים המסתכמים בכמה מיליונים. בגדלותו הרבה הוא לא שיתף אותי עד אז בדבר, על מנת שלא לפגום בשמחתי בזמן היותי בפריז, כדי שאוכל לבצע את שליחותי על הצד הטוב ביותר.

כששמעתי על הפסדיו הגדולים חשבתי לעצמי - זו תורה וזו שכרה? הרי אותו בעל בית השתדל בכל מאווד להנעים את זמני ואת שהותי בביתו, ואפילו טרח וארגן לי פגישות עם גורמים שונים שיכולים לעזור בהחזקת מוסדות התורה.

מדוע הוא לא קיבל את שכרו בעניין, ובנוסף עוד הפסיד באותו זמן ממון רב? ומתוך מחשבה זו נשאתי תפילתי לבורא העולם שזכות התורה שמארחי טרח לכבודה תעמוד לו וגורלו יתהפך עליו לטובה.

בבוקר יום המחרת, כאשר הסיע אותי היהודי לשדה התעופה הבחנתי בשמחה רבה על

פניו, והוא סיפר לי שממש עכשיו בישרו לו על עליות שערים בבורסה, ועל כך שכל כספו האבוד שב אליו ועוד זכה לצאת מהעניין ברווח גדול!

אין ספק שזכות התורה עמדה לאותו יהודי, שאם לא כן קשה להסביר על פי דרך הטבע איך התהפך עליו גורלו בתוך זמן כה קצר. מוכרח להיות שהתורה עומדת לעזרת העמלים והתומכים בה ומסייעת להם בעת צרתם.

התורה מפרנסת את לומדיה

בדידי הווה עובדא ונתבקשתי להכניס לאחד מהכוללים של מוסדותינו שני אברכים נוספים, כאשר הדבר מחייב אותי לדאוג גם להם למלגה כספית מידי חודש בחודשו. לאחר שהסכמתי לדבר, נזכרתי פתאום שבדיקו באותו היום התחייבתי לתרום תרומה גדולה לכולל מסוים בנתניה שבארץ ישראל.

הייתי בבעיה. מצד אחד התחייבתי לתרום לכולל שבנתניה, ומצד שני הסכמתי לקבל את האברכים לכולל, וכיצד אוכל לעמוד בכל התחייבויות הכספים הללו? אולי בכלל כדאי לבטל את ההסכמה לקבל את האברכים לכולל? - כך חשבתי בלבי.

עצרתי מכל עיסוקיי והתחלתי לדון עם עצמי בעניין ביישוב דעת, עד שהגעתי למסקנה שהיצר הרע הוא זה שמנסה למנוע אותי

מלהכניס את האברכים לכולל. אמרתי לעצמי שוב ושוב שהאברכים אינם לומדים לכבודי, אלא לשם שמים, ואם כן מן השמים ימציאו לי את הכסף הדרוש לשלם להם מידי חודש.

נשאתי את עיני למרומים, והתפללתי לבורא העולם שיעזור לי להחזיק באברכים ובתורתם, וימציא לי את הכסף עבור החזקתם.

בהמשך אותו יום התקשר אליי יהודי ממרסיי ושטח באוזני את בעייתו בעניין מסוים, לאחר שיעצתי לו בעניינו הוספתי ואמרתי לו שיחשוב על התשלום אותו ישלם לה' כאות תודה כאשר הבעיה תיפתר בעזרתו יתברך. היהודי עשה כאשר אמרתי לו אולם לא סיפר לי מה הוא חושב לשלם לה' בבוא העת.

לאחר זמן מה התקשר אליי היהודי ממרסיי שוב ובישר לי שברוך ה' בעייתו נפתרה על הצד הטוב ביותר. הזכרתי לו את דבר התחייבותו לה', והוא אמר לי שהוא זוכר זאת, ומתכוון לקיים את מה שעלה אז במחשבתו. כששאלתי אותו מהו הדבר שהוא התחייב לעשות, היהודי השיב שהיה בדעתו לתמוך במשך שנה תמימה בשני אברכים הלומדים בכולל!

באותם רגעים ראיתי עד כמה גדול כוחו של העיסוק בדברי תורה, זכות התורה של האברכים עמדה להם שהקב"ה ידאג לכלכלתם באופן הראוי ביותר.

בטוב טעם

טעמי מנהגי ישראל

טעם שנקבע לדון את העולם בחודש תשרי.

מפני שלא כמידת בשר ודם מידת הקב"ה; מידת בשר ודם דן את אוהבו בשעת רצונו ואת אויבו בשעת כעסו, ואילו הקב"ה דן את העולם כולו בשעת רצונו - בחודש תשרי שבו מועדים ומצוות רבות.

במרה מפטירין

הפטרת השבוע:

"שוש אישיש בה". (ישעיה סא)

הקשר לשבת:

הפטרה זו היא הפטרה השביעית והאחרונה משבע שבתות של נחמה שמפטירין החל מהשבת שלאחר תשעה באב.

תולה ארץ על בלימה

היטיבה ה' לטובים

נצור לשונך

גם יתבונן האדם וידע, שבעת שהוא מספר לשון הרע על חברו, גם למעלה מזכירין המלאכים את עונותיו, כמו שכתב הרוקח בספרו.

ואמרו חז"ל (שבת קמ"ט:ו) שאפילו בעת שהנביאים והחסידיים מבקשים רחמים על ישראל להיטיב להם, אינם רוצים לבקש כלל על הרעים, ואדרבה פורטים בתפלתם בדרך רמו שאינם מבקשים כלל על הרעים, כנאמר (תהילים קכה. ד): "היטיבה ה' לטובים ולישרים בלבותם".

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

לנצל את קירבת השי"ת

"אתם נצבים היום כולכם לפני ה' ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל". (דברים כט, ט)

הזוהר הקדוש אומר שהפסוק "אתם נצבים היום" מתייחס ליום ראש השנה בו נאמר "היום הרת עולם, היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים". וכשם שבפרשת נצבים כלל עם ישראל עמד לפני משה על כל מעמדותיו ושכבותיו - מראשי השבטים והזקנים עד חוטבי העצים ושואבי המים, כך ביום הדין כל עם ישראל כולו ניצב ועומד לפני ה' במשפט, ללא הבדל וחילוק בין המכובד לפשוט ובין העשיר לעני. ואמנם כל בני ישראל עומדים לפני ה' במשפט, אך השאלה היא מי זוכה לעמוד בקרבתו ועל ידו יתברך. ולהבדיל, כאשר מלך מרוקו היה יוצא אל חוצות העיר, היו כולם יוצאים מבתיהם על מנת לראות את זיו פניו. וברור הוא שלא כל העם כולו הצליח לראות את פני המלך, אלא רק אותם יחידי סגולה שטרחו והתאמצו לשם כך וקבעו לעצמם מקום תצפית כבר ימים מספר לפני בוא המלך.

ולהבדיל אלפי הבדלות, הקב"ה שהינו מלך מלכי המלכים - דן ושופט את כל העם כולו הניצב לפניו במשפט, אך בעוד שהכל עומדים לפניו - אין הכל זוכים לעמוד על ידו, והכל תלוי במאמצים שהשקיע האדם לשם כך ובעבודה העצמית שעבד בעצמו בטרם התקדשו ימי הדין. ולכך נתן לנו הבורא ברחמינו ימי סליחה וכפרה המתחילים מראש חודש אלול, בהם הקב"ה כביכול יוצא מן הארמון אל השדה בכדי להימצא בקרבת בניו. בבחינת "דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב", החכם אשר עיניו בראשו ישכיל לנצל את הימים הללו בהם הקב"ה נמצא קרוב אליו כדי לשוב בתשובה שלימה ולהתקרב לפניו יתברך.

והוא שנאמר (שה"ש ו, ג) "אני לדודי ודודי לי", משמע שאם הנך מקיים בעצמך 'אני לדודי', דהיינו שהינך מתקרב אל הבורא יתברך, אזי תזכה ל'דודי לי', דהיינו שאף הקב"ה יתקרב אליך חזרה ויעניק בידך את הכוח והיכולת לשוב לפניו בתשובה שלימה.

ואם נתעורר לחשוב נראה שהבעיה העיקרית בדורנו היא שימי הדין חלים מיד לאחר ימי בין הזמנים, בהם יוצאים מן השגרה - מי יותר ומי פחות. ומכיון שהמעבר מימי הנופש העליונים לימי הדין הדורשים רצינות וכובד ראש - הינו חד מדי, לפיכך פעמים רבות אנו עדיין שקועים בחוויות ובזיכרונות של ימי הנופש ועל כן לא משכילים להרגיש כראוי את בואם של הימים הנוראים.

ונראה שהתרופה לזאת הוא קיום הפסוק "שיתיה ה' לנגדי תמיד", היינו שעל האדם להרגיש את בוראו בכל שלב בחייו ובכל מעשה שעושה, ולא להתעורר אליו רק בהתקרב ימי הדין. ובזמן שאדם מרגיל עצמו לחיות על פי הנאמר "עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים", אין זה משנה כלל האם הוא בדרך לצאת למנוחה או כבר שב ממנה, כיון שגם בזמנים אלו של לכאורה מנוחה וקלות ראש, הוא ממשיך להיות נאמן למצות בוראו. וכגון זה, המלך צריך להתנהג בגיינוני מלכות גם בחדרי חדרים, כיון שמעמדו מחייב אותו בזאת בכל עת ובכל זמן. ואף אנו שהננו בני מלכים, צריכים להיות יהודים יראים ושלמים בבינתנו ובצאתנו, בימי שיגרה ובימי מנוחה כאחד. ואם נשכיל לקיים כל זאת, אזי בהתקרב ימי הדין נוכל להתמלא בכבוד ראש וברצינות מבלי לחוש מעבר חד ופתאומי.

זאת ועוד, כאשר אמה מנקת את תינוקה וקמה עבורו מספר פעמים בלילה עם כל הטרחה שבדבר, היא לא עושה זאת משום שהיא חייבת, אלא כיון שהיא אוהבת את תינוקה האהבה גדולה ועצומה עד כדי מסירות נפש. ואף אנו צריכים לחוש כלפי בוראנו אהבה רבה מתוך כך שהוא מחייה את נפשנו ואת גופנו, וככל שתתעצם אהבתנו כלפי הבורא, כך יגבר בנו הרצון לעבודו בלבב שלם בכל ימות השנה כולה ובפרט בימי הרחמים והסליחות.

אמרי שפר

מדרשי חז"ל על פרשת השבוע

שווין וערבות הדדית

"ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל". (דברים כט, ט)

אף על פי שמנתי לכם ראשים זקנים ושוטרים כולכם שוין לפני שנאמר "וכל איש ישראל".

דבר אחר; כולכם ערבים זה בזה, אפילו צדיק אחד ביניכם כולכם עומדים בזכותו, ולא אתם בלבד אלא אפילו צדיק אחד ביניכם כל העולם כולו בזכותו עומד שנאמר (משלי י) "וצדיק יסוד עולם". וכשאחד מכם חוטא - כל הדור לוקה, וכן אתה מוצא בעין (יהושע כב) "הלא עכן בן זרח מעל בחרם" וגו' - מדת פורעניות מועטת והדור נתפס בה, מדה טובה מרובה על אחת כמה וכמה. לכך נאמר "כל איש ישראל".

ולא גדולים שבכם בלבד, אלא אפילו טפכם נשיכם וגרך, לכך נאמר "כל איש ישראל", לפי שבשר ודם מרחם על הזכרים יותר מהנקבות והקב"ה אינו כן **כי רחמיו על כל מעשיו על הזכרים ועל הנקבות ועל הצדיקים ועל הרשעים**, שנאמר "מחוטב עציך עד שואב מימך".

(מדרש תנחומא)

השכר תלוי במאמץ

"כל איש ישראל". (דברים כט, ט)

מכאן אמרו חכמים; כל יחיד ויחיד שבישראל חייב לומר בשבילי נברא העולם.

טפכם נשכם, וכי טפלין יודעין כלום? אלא מה תלמוד לומר טפכם, אלא ליתן שכר לבורין שאינן יודעים כלום.

ושכר לבורין למה?

אלא היה נותן להן שכר לבורין יותר מן השומעים, מפני שהשומעים דעתן נחה עליהן, אבל בורין אינן יודעין כלום ואין דעתן נחה עליהן, והואיל וכך הקב"ה נותן להן שכר לבורין יותר מן השומעים.

(פתרון תורה)

הכל תלוי בך

"כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה הוא ממך ולא רחקה הוא". (דברים ל, יא)

אמר רבי ינאי למה הדבר דומה?

לכיצר שהיה תלוי באויר; טיפש אומר מי יוכל להביאו? ופיקח אומר לא אחד תלה אותו? מביא סולם או קנה ומוריד אותו.

כך כל מי שהוא טיפש אומר אימתי אקרא כל התורה? ומי שהוא פיקח מהו עושה? שונה פרק אחד בכל יום ויום עד שמסיים כל התורה כולה.

אמר הקדוש ברוך הוא; "לא נפלאה היא", ואם נפלאה היא, **ממך**, שאין אתה עוסק בה.

(דברים רבה)

הרי אין צדיק בארץ שלא יחטא".

"ובמקום להעביר על מידותיו עומדים על כל דבר ולא מוותרים ומה מרוויחים... צריך לחשוב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עברה כנגד הפסדה, ובכל דבר שמחשבים רואים שהחשבון לא בסדר. צריך לקבל עול מלכות שמים בכל הענינים, ואם יעשו חשבון זה ירוויחו הרבה, ואפי" להינצל מאיזו מריבה, מאיזה דיבור בטל או לשה"ר ורכילות או שאר עבירות, הרי זה רווח בלי גבול, ואם עושה מצוה אחת זה רווח בלי גבול. כך ימליך את הקב"ה על עצמו ונוצה לשנה טובה".

מה יפו פעמיך

הגה"צ רבי נתן ווכטפויגל זצ"ל היה מספר כי באחד מלילות האלול חלם מרן הסבא מקעלם זצ"ל כי רבנויונה מגיע לקעלם ובשעה פלונית ישא מדברותיו בבית הכנסת. בשעה היעודה יצאו יהודי העיירה לבית הכנסת לשמוע שיחה מרבנו יונה בכבוד ובעצמו, ועוד בחודש אלול.

כשהגיע רבי שמחה זיסל, עצרו שומר הסף ושאלו לשמו ואחר כך סירב להכניסו פנימה. הסבא הפציר בו שירשה לו להיכנס והעלה את זכרון אבותיו ואת זכות הרבצת התורה שלו, והשומר מסרב להכניסו. אז אמר לו הסבא: דע לך שבני הוא רבי נחום וועלועל, ואז הכניסו השומר ורבי שמחה זיסל התעורר משנתו.

כמוכך, הסבא מיד לאחר תפילת שחרית קרא לבנו וסיפר לו את דבר החלום המסעיר. ובתגובה סיפר לו רבי נחום וועלועל כי תקופה ארוכה הוא התהלך עם נעליים קרועות ובלויות ופעם כשהזדמן אצל הסנדלר ראה נעליים חזקות והחל לחסוך פרוטה לפרוטה עד שהיה לו את הסכום ורכש את הנעליים.

באחד מלילות החורף שמע דפיקות בדלת ביתו. היה זה עני שביקש נדבה. כשעמד לצאת, ראה רבי נחום וועלועל כי העני הולך בשלג ורגליו יחפות, ומיד לקח את נעליו החדשות ומסרם לעני במתנה, וכנראה שזכות זו עמדה להיכנס לשיחה של רבנו יונה, סיים רבי נחום וועלועל.

חסד כזה שנעשה בלי חשבונות צדדיים, זהו חסד לשם חסד, זהו חסד שבזכותו זוכים ל'חיים טובים'.

לכעוס ולא להקפיד, להרחיק את השנאה והקנאה. להתכונן, אבל בלי עצבות ועצבנות! אם אנחנו אומרים בתפילה "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון" גם האדם שאומר זאת צריך להיות סלחן ומחלן.

מלבד זאת, היה מעורר המשגיח - יש כאן ענין יותר עמוק:

"כל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמים עליו מן השמים".

למה? מה הסיבה לכך?

מוכרח, שמי שהוא לא מרחם על הזולת, אפילו יהיו לו אלפי זכויות ומעשים טובים אחרים, לא שייך לרחם עליו מהשמים! מה נוראים הדברים, כיצד יבוא רגזן וקפדן וקמצן ליום הדין, כי באותה מידה מודדין לו ח"ו! ומאיך גיסא - בהנהגה טובה בין אדם לחברו, בוותרנות וברחמנות יכול לגלגל מעל עצמו חבילות חבילות מעבירותיו...

תלמידו הגר"מ המניק שליט"א סיפר שפעם עורר המשגיח כי צריכים מאד להיזהר בימים אלו, שמרוב מתח לא נבוא לידי כעס. לפעמים דוקא בימים אלו נעשה ה'בין אדם לחברו' יותר גרוע.

לדוגמא. יהודי עומד ומתפלל שמונה עשרה ושכנו מתפלל קצת בקול רם, הוא עומד וחושב כל התפילה למה הוא מפריע לי ומחכה לעושה שלום' כדי שיוכל לגעור בו; על קפידיא קטנה הבאה ממתח אפשר להפסיד תפילות שלמות. עלינו להיות חלקים ולא לתת לקפידות מקום להיתפס.

לחשב את הרווחים

באותו ענין עורר ראש הישיבה הגאון רבי אהרן לייב שטינמן שליט"א, בשיחה במוצאי שבת סליחות בשנת תשל"ח, וכך הוא אמר:

"רצון הקב"ה שכל אחד יגיע בראש השנה להכרה שהקב"ה המלך והוא רוצה להיות העבד, ו'תמליכוני עליכם' פירושו לחשוב הכל לפי דרך התורה, בין בענייני בין אדם לחברו ובין בענייני בין אדם למקום".

"אם יתבוננו על מריבות בני אדם, על מה רבים, למה זה כדאי ומה מרוויחים מזה, וע"י כל ויתור מרוויחים, כדאמרין בר"ה כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו, הרי שע"י ויתור מעבירין לו על כל פשעיו, ומי ישלה עצמו שאינו צריך סליחה,

ללא הכנה מוקדמת, כל העבודת התפילה והסליחות של חודש אלול יכולים לרדת לטמיון. לפעמים דווקא בגלל הכנת ה'סימנא מילתא', כשעסוקים בכל מה שקשור לאוירה ולהרגשה הטובה שלנו בראש השנה, דווקא אז היצר הרע מכשיל את האדם בדקדוקי עניות ובהתקשות בלתי מוסברת על דברים פעוטים של מה בכך.

בכל מה שקשור לבין אדם לחבירו, עלינו להזהר שבעתיים. המפתח להבנת הענין, יובן על פי מאמרו של ראש ישיבת פוניבז' הגאון רבי דוד פורבסקי זצ"ל: "וחותם יד כל אדם בו" - כי עלינו לדעת שהאדם עצמו הוא הכותב את ספרי החיים וספרי המתים שנפתחים בראש השנה. ולכן כשמכינים את עצמנו ליום הדין עלינו להשתדל להיות כתובים בספר החיים.

המשיך רבי דוד וסיפר:

"זכורני לפני שנים, כאשר בית המדרש היה צפוף בראש השנה, וכשאחד היה יושב היה השני צריך לעמוד כי לא היה מקום לשבת לשני אנשים ביחד, והיה אחד שעמד כל הזמן כדי שהשני יוכל לשבת, הוא כתב את עצמו בספר החיים בראש השנה, ואילו השני ישב בלי שימת לב..."

ומה אירע אחר כך? גם על כך נתן הגאון רבי דוד את דעתו:

"אחרי כן עקבתי במשך השנה אחרי זה שעמד לראות מה מעשהו, ואמנם ראיתי שבכל מקום שהוא פונה הוא משתדל לעשות מעשים כאלה, הוא אכן כתב את עצמו בספר החיים תמיד".

לא שייך לרחם עליו

המשגיח רבי שלמה וולבה זצ"ל, היה מרחיב בשיחותיו בימים אלו על דברי הגמרא: "אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה". לא מתחשבים במה שאדם עתיד להיות, אם בשעת הדין הוא בבחינת צדיק - אז דנים אותו כצדיק. ולכן עבודה גדולה היא להתמסר לתיקון המידות, לא